

Archeologienota Haacht – Beverdijk

Liesbeth Claessens en Alice-Jan Hellinx

Temse
2017

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bvba

All-Archeo bvba
Laagstraat 12
9140 TEMSE

Wettelijk depot nummer
D/2017/12.807/105

© All-Archeo bvba

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten bureauonderzoek	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.2	Archeologische voorkennis	6
2.3	Onderzoeksopdracht	6
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	6
2.3.2	Beschrijving geplande werken.....	7
2.3.3	Werkwijze	9
2.4	Assessmentrapport	9
2.4.1	Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied.....	9
2.4.2	Historische beschrijving van het onderzochte gebied	15
2.4.3	Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader	20
2.4.4	Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese.....	21
2.4.5	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	22
3	Samenvatting.....	24
4	Bibliografie	25
4.1	Publicaties	25
4.2	Websites	25
5	Bijlagen	26
5.1	Archeologische periodes	26
5.2	Plannenlijst	26
5.3	Fotolijst.....	26

1 Inleiding

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een verkavelingsvergunning waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.²

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

¹ <https://geo.onroenderfgoed.be>

² <https://geo.onroenderfgoed.be>

2 Verslag resultaten bureauonderzoek

Het doel van de archeologische bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2017F92

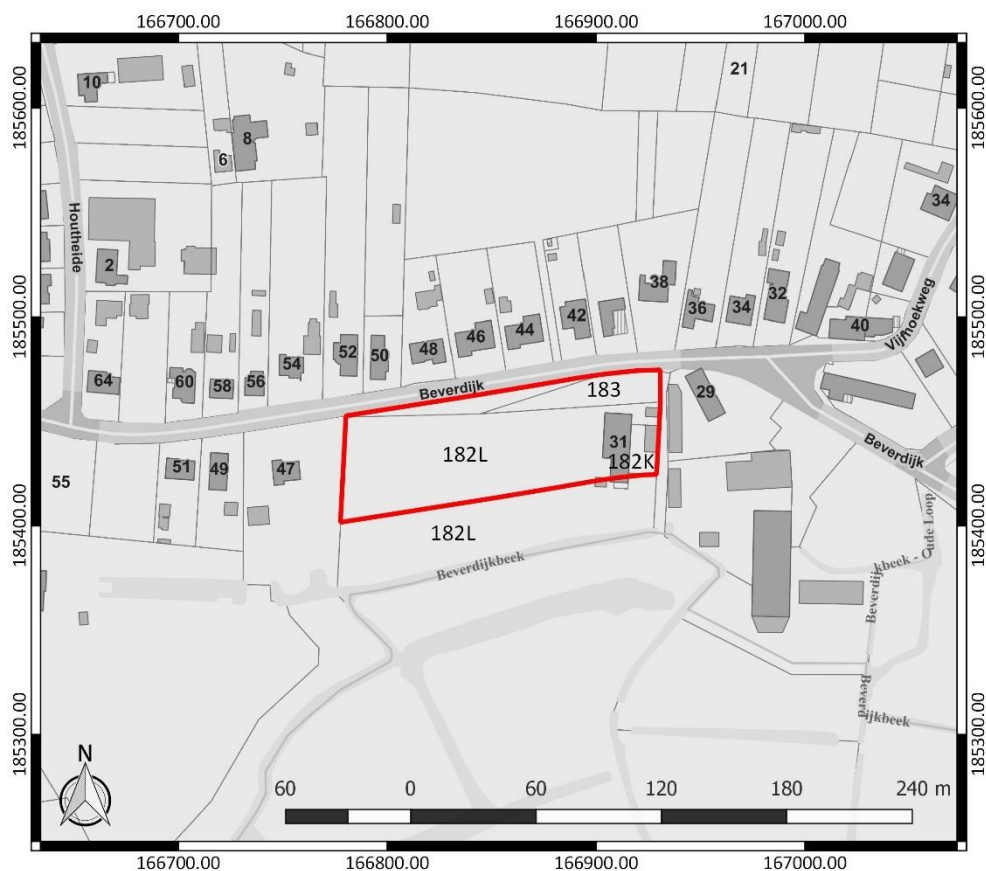
Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): Vlaams-Brabant, Haacht, Haacht, Beverdijk, Hout.

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 166780, 185453
- 166931, 185475
- 166929, 185425
- 166778, 185402

Kadastraal plan:

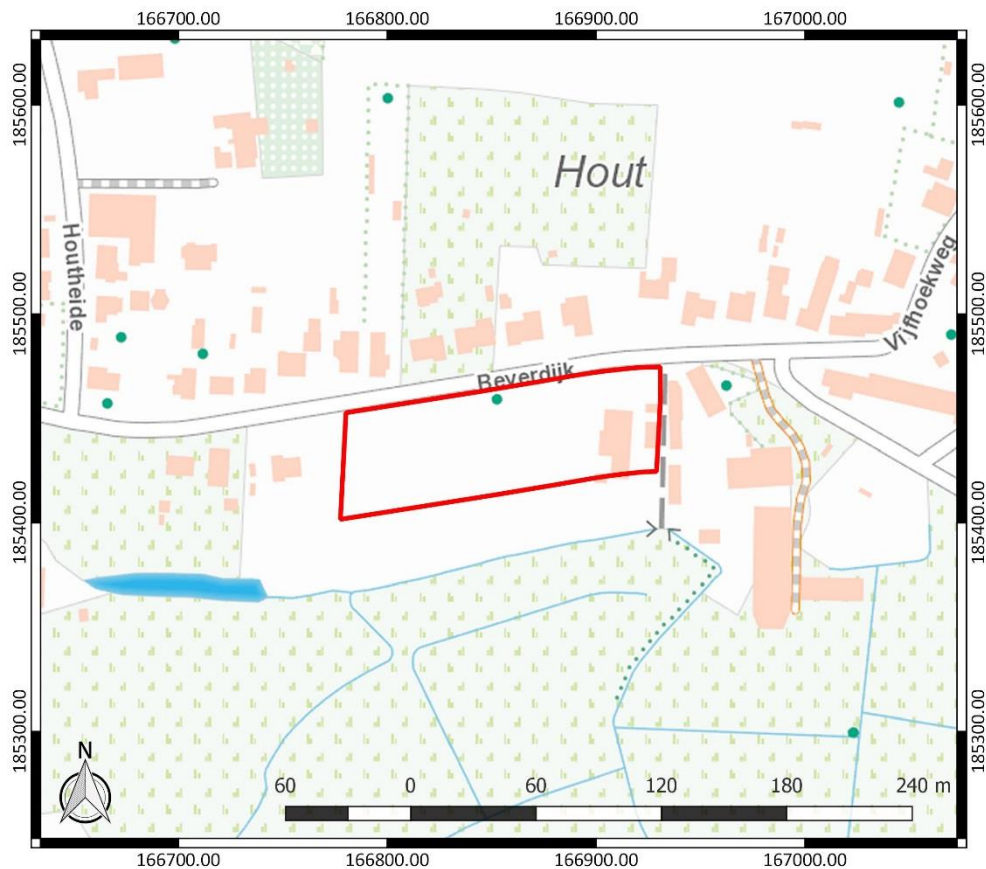

Figuur 1: Kadastraal plan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Kadastrale percelen: Haacht, Afdeling 1, sectie E, nummers 182k, 182l, 183.

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 7649 m²

Topografische kaart:

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 08/06/2017 – 29/06/2017

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, steentijd, ijzertijd, Romeinse periode, middeleeuwen, nieuwe tijd, nieuwste tijd, akkerland, grasland.

Verstoorde zones: er zijn geen gekende verstoorde zones.

2.2 Archeologische voorkennis

Niet van toepassing.

2.3 Onderzoeksopdracht

2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

Randvoorwaarden: er zijn geen randvoorwaarden van toepassing.

2.3.2 Beschrijving geplande werken

Op het terrein zal een verkaveling gerealiseerd worden, bestaande uit 10 loten voor eengezinswoningen (Figuur 3). De percelen sluiten aan op de reeds bestaande wegenis. De aanleg van woningen betekent vermoedelijk een verstoring van ca. 80 cm diepte. De woningen mogen echter onderkelderde worden. Dit betekent plaatselijk een grotere verstoringdiepte.

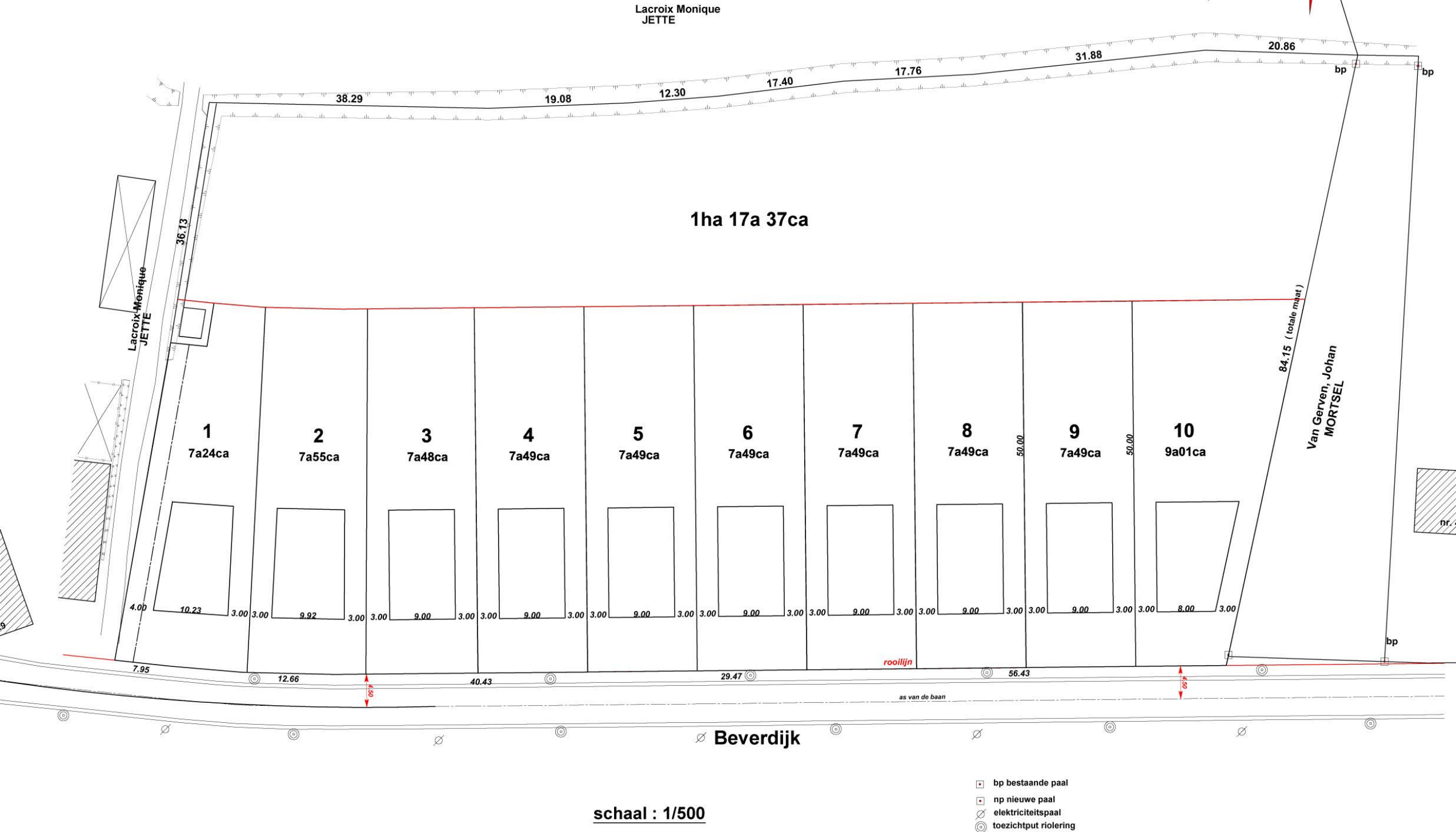
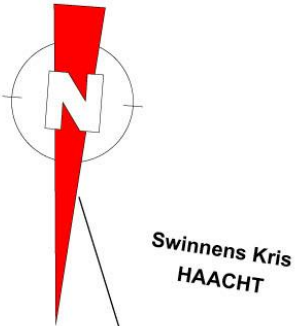
De locatie van bijvoorbeeld vorstranden, regenwaterputten en huisaansluitingen, die de verstoringdiepte van de eengezinswoningen overschrijden, liggen in het kader van de verkaveling nog niet vast. Ook zijn er indirecte factoren zoals compactie bij de werfingrepen, die een invloed op het aanwezige bodemarchief hebben.

emeente HAACHT 1e afdeling
ectie E nr. 183, 182/K, 182/L.

METINGSPLAN BESTAANDE TOESTAND

van een hoeve met aanhorigheden en omliggende grond
gelegen te Haacht, Beverdijk nr. 31.

Nota :
- Volgens inlichtingen ingewonnen bij de bevoegde instanties kon op dit ogenblik ons niet medegedeeld worden dat de vroegere wegbedding van buurtweg nr. 9 werd overgedragen aan de aanpalers. De oude wegbedding werd grafisch ingetekend aan de hand van het rooilijnplan. Voor de juiste toestand te kennen moet verder onderzoek gebeuren.
- oppervlakte van de gemeten eigendom
volgens kadastrale legger : 1ha 07a 10ca.
volgens metingsplan bestaande toestand : 1ha 17a 37ca
Wij wijzen op het verschil in oppervlakte. De plaatselijke toestand werd opgemeten zonder afpalingen te doen.

schaal : 1/500

Figuur 3: Verkavelingsplan (Danneels)

2.3.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek heeft betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via www.dov.vlaanderen en www.geopunt.be. De geomorfologische kaart en de bodemerosiekaart zijn niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Het historisch kaartmateriaal is georeferereerd geraadpleegd op www.geopunt.be.

Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de gebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Met de Villaretkaart (1746-1748), de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778), de Atlas der Buurtwegen (1841) en de Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van Popp (1842-1879) worden vier momentopnames bekeken, voorafgaand aan de stafkaarten. De informatie afkomstig uit historisch kaartmateriaal kan een impact hebben op de inschatting van de kwaliteit van het eventueel aanwezige oudere bodemarchief. Beschikbare stafkaarten en luchtfoto's van het onderzoeksterrein werden geraadpleegd op www.geopunt.be en op www.cartesius.be. Ze worden enkel weergegeven in voorliggende studie wanneer ze een relevante bijdrage kunnen leveren aan de onderzoeksvragen met betrekking tot de landschapshistoriek, de gebruiksgeschiedenis van het terrein of de evolutie van de historische bebouwing.

In het kader van de vraagstelling rond het archeologisch potentieel van het terrein werden de Centrale Archeologische Inventaris en de landschapsatlas geraadpleegd. De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen.

In het kader van de opmaak van de archeologienota werd ook overleg gepleegd met de Wingense Archeologische dienst (WinAr).

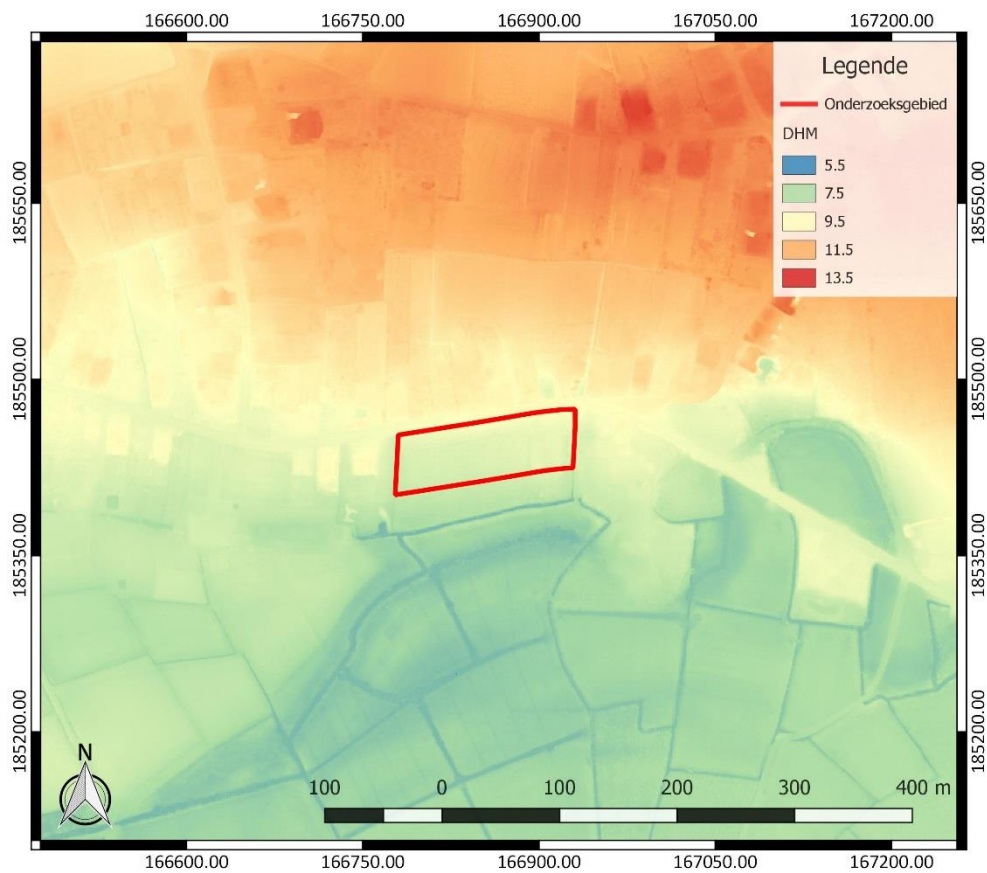
2.4 Assessmentrapport

2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

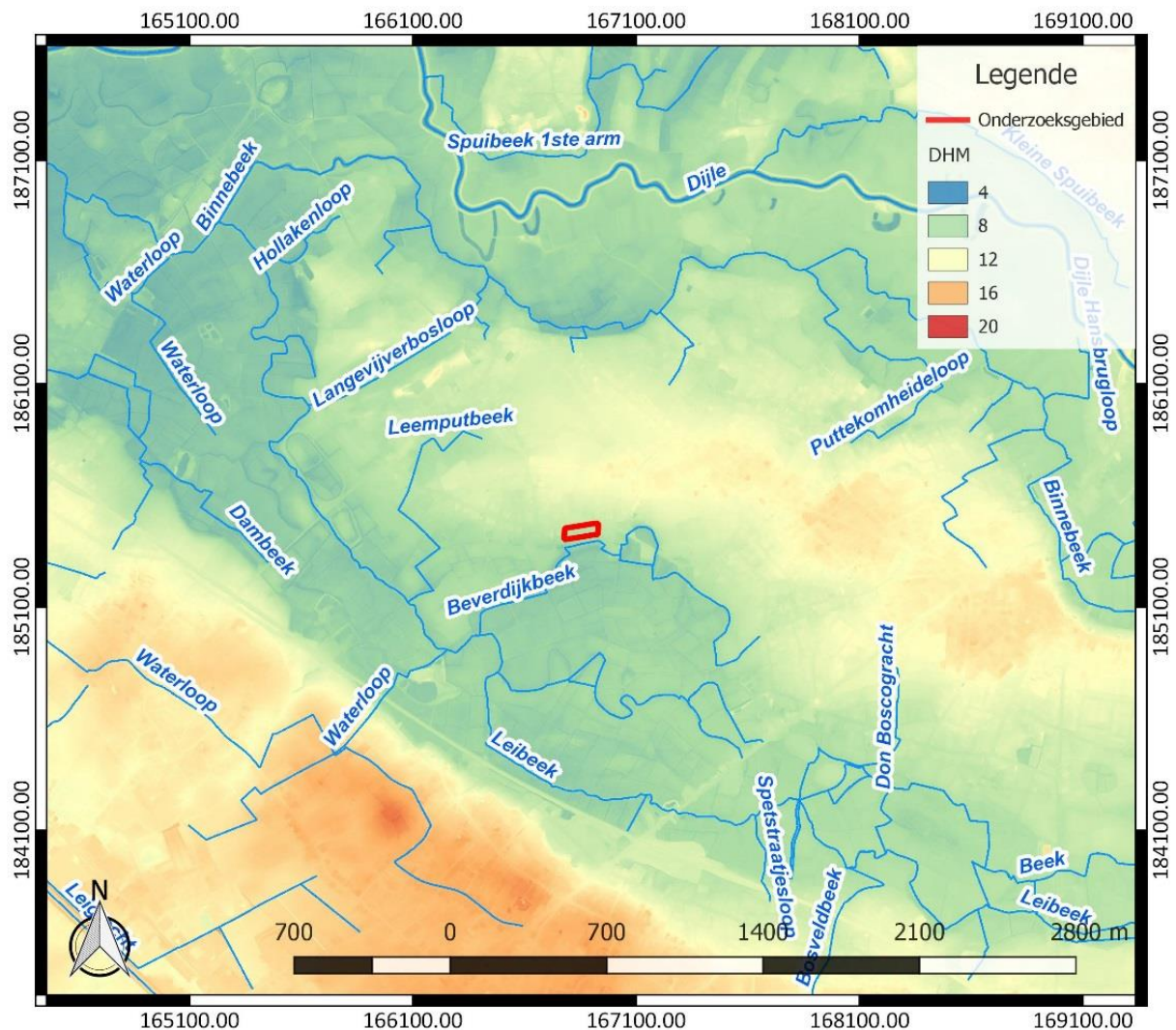
Het onderzoeksgebied is gelegen ten westen van het centrum van Haacht en ten oosten van het centrum van Boortmeerbeek, met de straat Beverdijk als noordelijke grens (Figuur 4). Volgens het gewestplan is het terrein gelegen in woongebieden met landelijk karakter. Hydrografisch behoort het tot het Dijlebekken. De Beverdijkbeek ligt onmiddellijk ten zuiden van het perceel. Op enige afstand ten westen stroomt de Leemputbeek. Beide beken komen uit in de Leibeek, de belangrijkste beek in de vallei. De Leibeek stroomt in noordwestelijke richting. Er bevindt zich in de wijde omgeving een heel netwerk aan waterlopen, met als bekendste de Dijle in het noorden (Figuur 6).

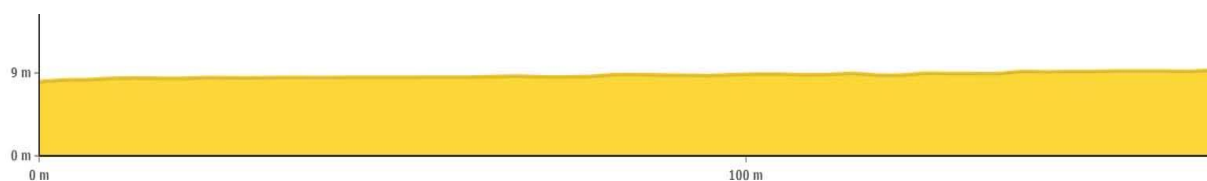
Figuur 4: Luchtfoto van 2016 met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 5: Detail Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1m, met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood

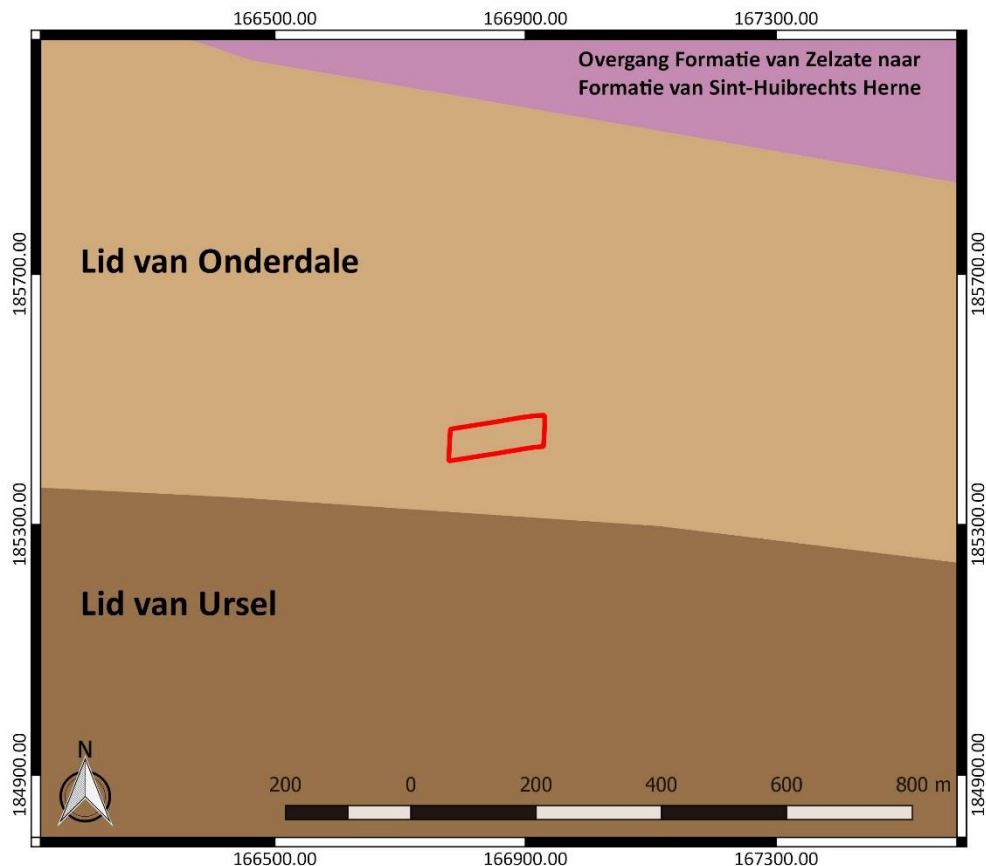
Figuur 6: Hydrografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood en Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1m (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 7: Hoogteverloop van het terrein van zuidwest naar noordoost (www.geopunt.be/kaart)

Haacht bevindt zich in de noordelijke laagvlakte, gekenmerkt door een vlak reliëf met laag gelegen gebieden in de nabijheid van recente beekvalleien. De waterlopen vormen een dicht netwerk.³ Het onderzoeksgebied ligt op de zuidelijke helling van een interfluvium, aan de noordelijke rand van de vallei van de Leibeek. Aan de andere zijde van het interfluvium bevindt zich de Dijlevallei. Het terrein is laaggelegen en vertoont een lichte helling van zuidwest naar noordoost, met hoogtes tussen 8,3 en 9,3 m TAW (Figuur 5 en Figuur 7).

³ Bogemans/Van Molle, 2007, 2; www.geopunt.be/bodemkaart

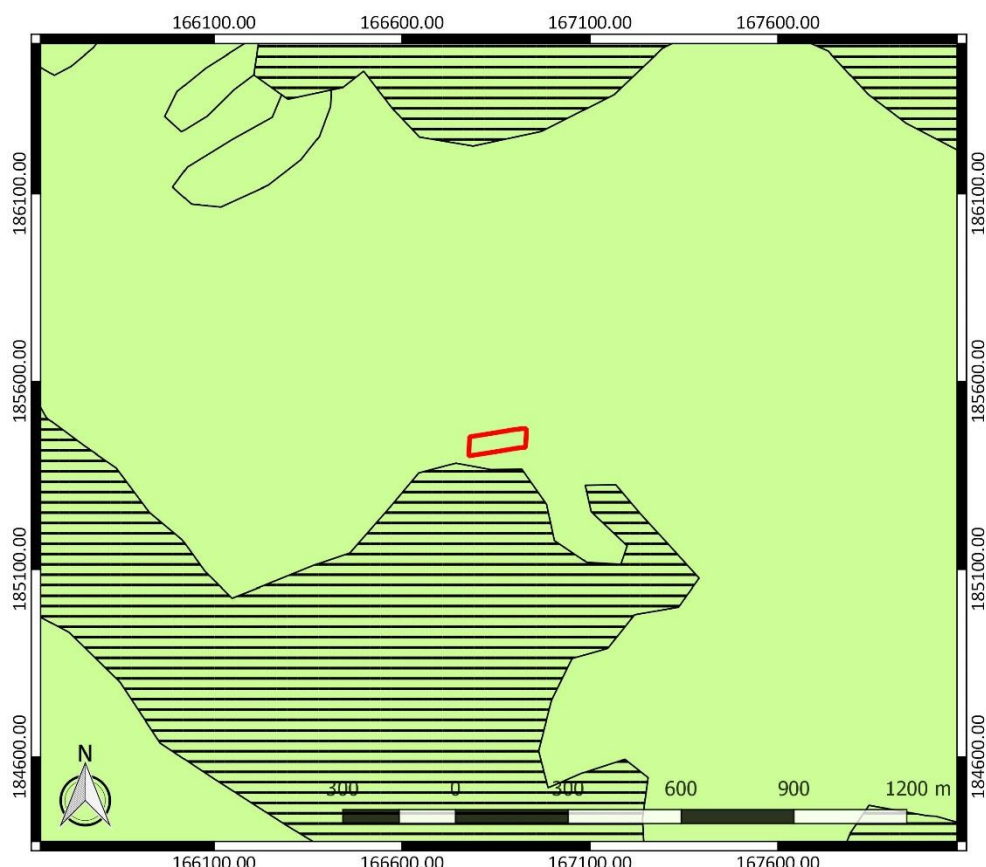
Figuur 8: Tertiaire geologische ondergrond met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

De tertiaire ondergrond (Figuur 8) bestaat uit het Lid van Onderdale. Het bestaat uit donkergrijs tot grijsgroen fijn zand dat pyrietconcreties bevat en glauconiet- en glimmerhoudend is. Net ten zuiden van het terrein bevindt zich het Lid van Ussel. Dit wordt gekenmerkt door grijsblauwe tot blauwe klei. In het noorden wordt de tertiaire ondergrond aangegeven als de overgang van de Formatie van Zelzate naar de Formatie van Sint-Huibrechts Herne. Deze bestaat uit grijsgroen zand.⁴

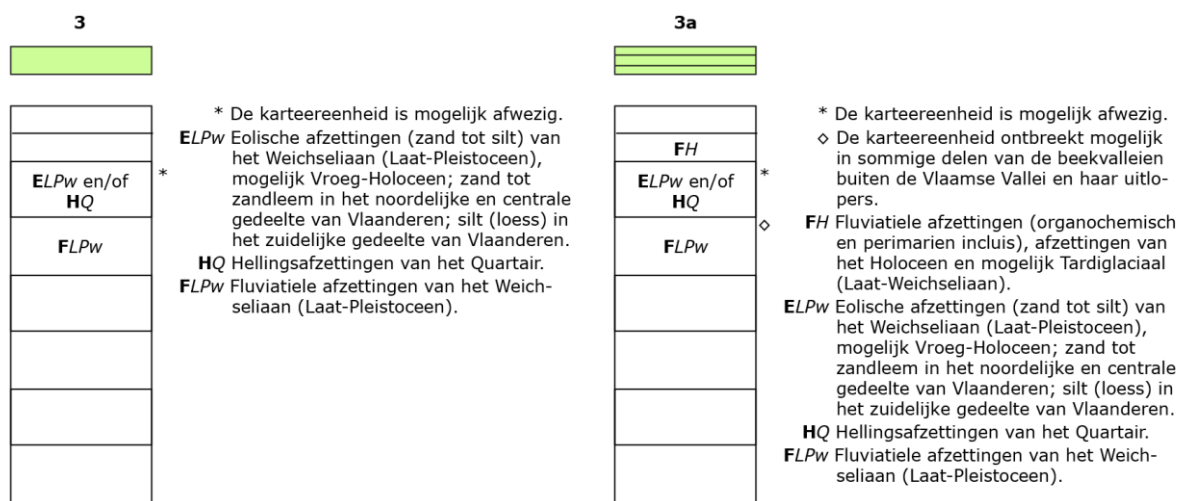
De quartairgeologische kaart (Figuur 9) geeft aan dat binnen het onderzoeksgebied eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en mogelijk Vroeg-Holoceen voorkomen, en/of hellingsafzettingen van het Quartair. Hieronder bevinden zich oudere fluviatiele afzettingen uit het Weichseliaan. Ten zuiden en ten noorden van het terrein bevinden boven voornoemde afzettingen nog jongere fluviatiele afzettingen.⁵ Het gaat om de vallei van de Leibeek en van de Dijle, die gearceerd aangegeven zijn op de kaart.

⁴ www.geopunt.be/kaart

⁵ www.geopunt.be/kaart

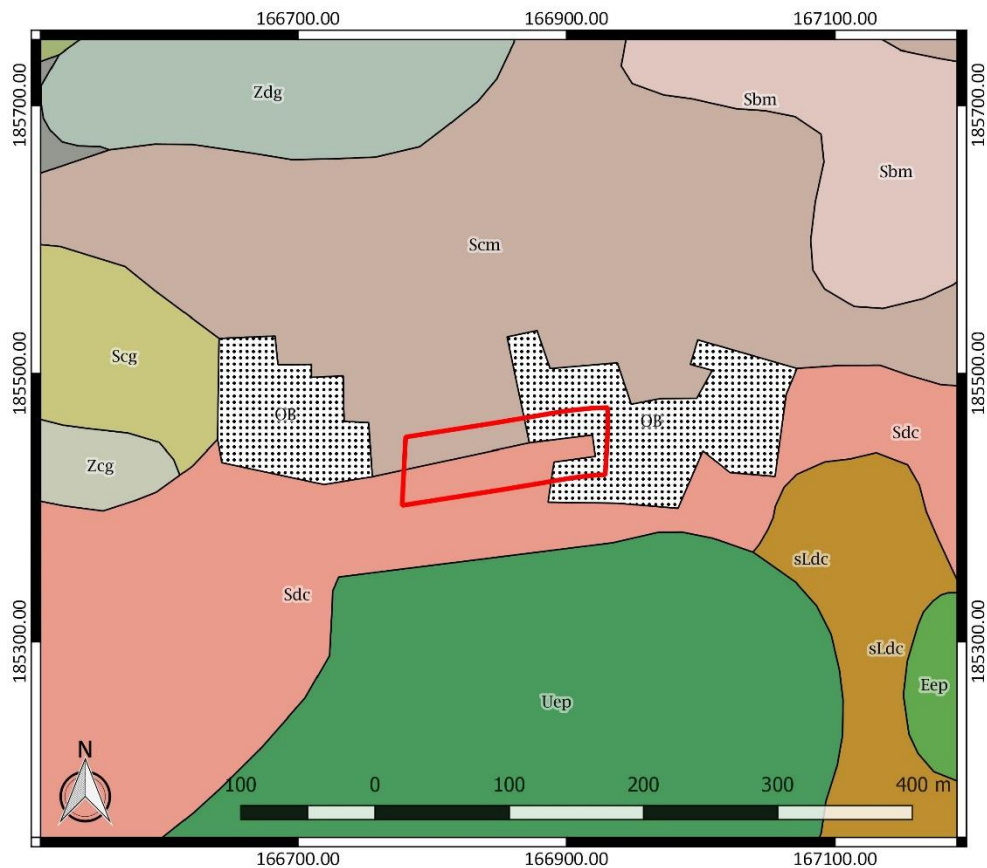

Figuur 9: Quartaairgeologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

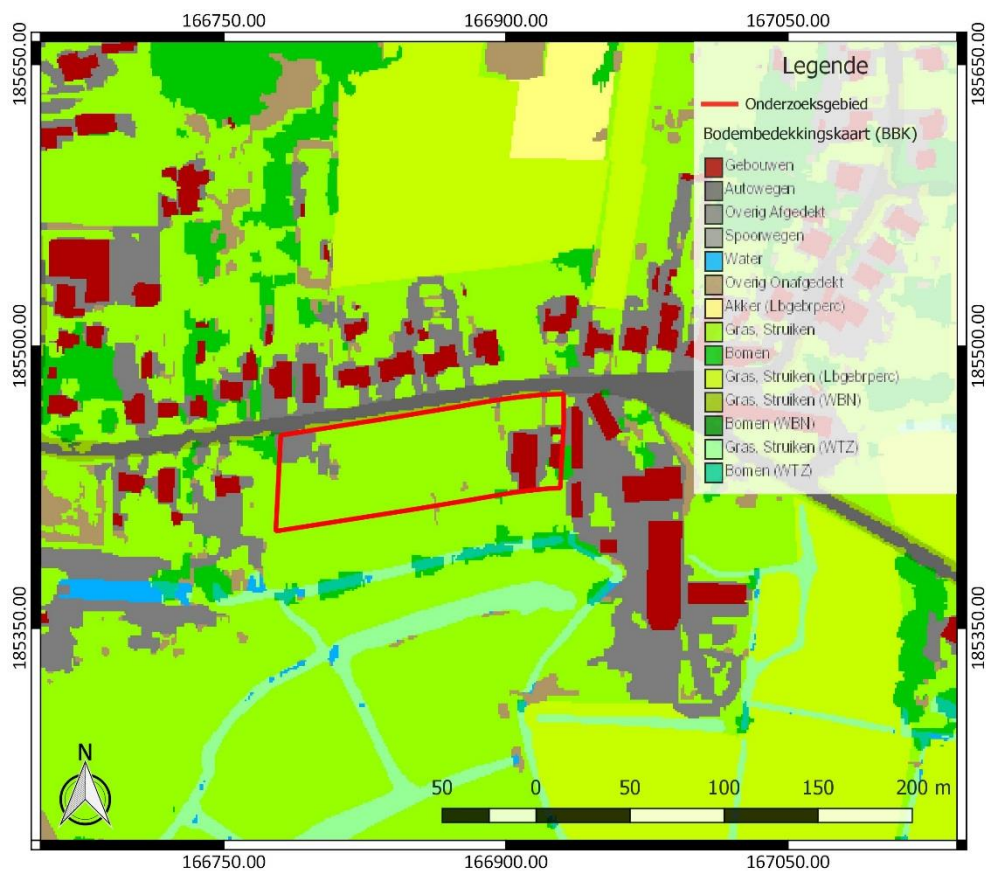

Figuur 10: Legende bij de quartaairgeologische kaart (www.geopunt.be)

Volgens de bodemkaart (Figuur 11) is het oosten van het terrein een bebouwde zone (OB). De kaart toont dat in het noorden een matig droge lemig zandbodem met een dikke antropogene humus A horizont (Scm) te verwachten is. Dit wijst vaak op een lang gebruik van het terrein als akkerland. De zuidelijke helft bestaat uit een matig natte lemig zandbodem met een sterk gevlekte verbrokkelde textuur B horizont (Sdc). Er is dus een verschil op te merken tussen een matig droge bodem, die op de hoger gelegen delen van het terrein voorkomt, en een matig natte bodem, die dicht bij de Beverdijkbeek te situeren is. Dit geeft aan dat het onderzoeksgebied in een gradiëntzone gelegen is.

Figuur 11: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

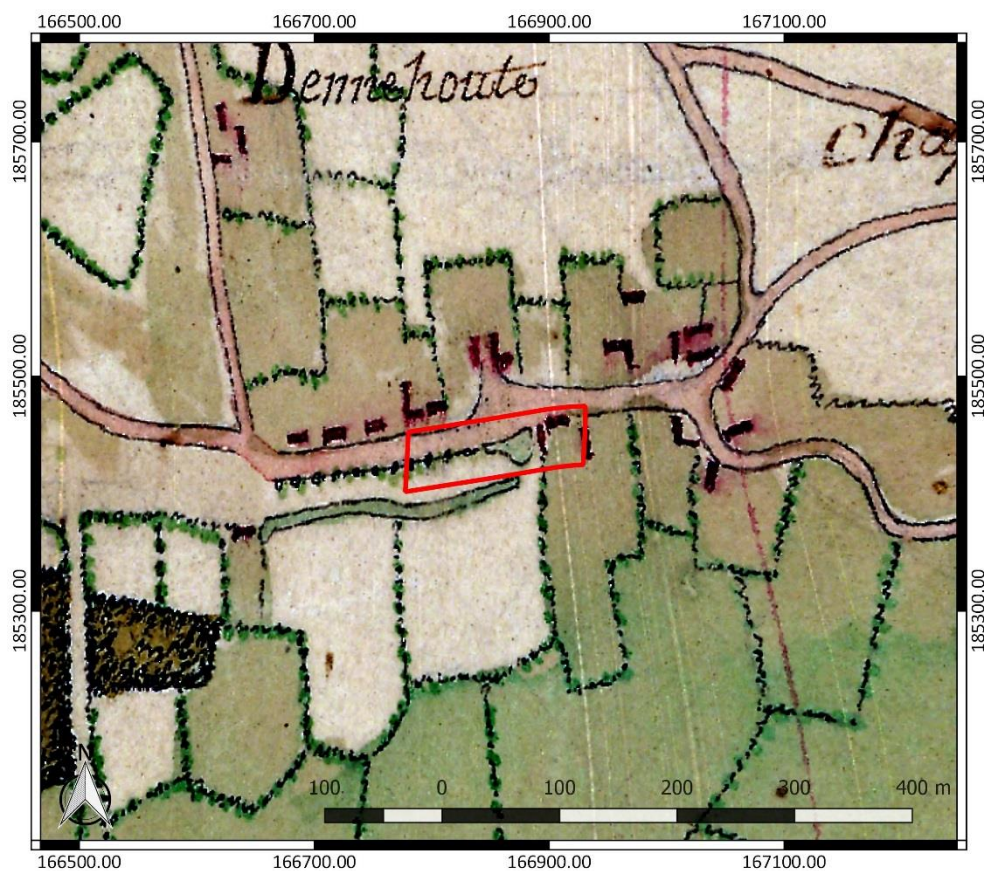

Figuur 12: Bodemgebruikskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

In het oosten van het onderzoeksgebied zijn op de bodemgebruikskaat gebouwen te bemerken. Voor het overige wordt het terrein voornamelijk ingenomen door gras, struiken en enkele bomen. Rondom de huizen en in het noordwesten zijn kleine delen van het terrein verhard (Figuur 12). Dit beeld sluit aan bij het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 4).

2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied

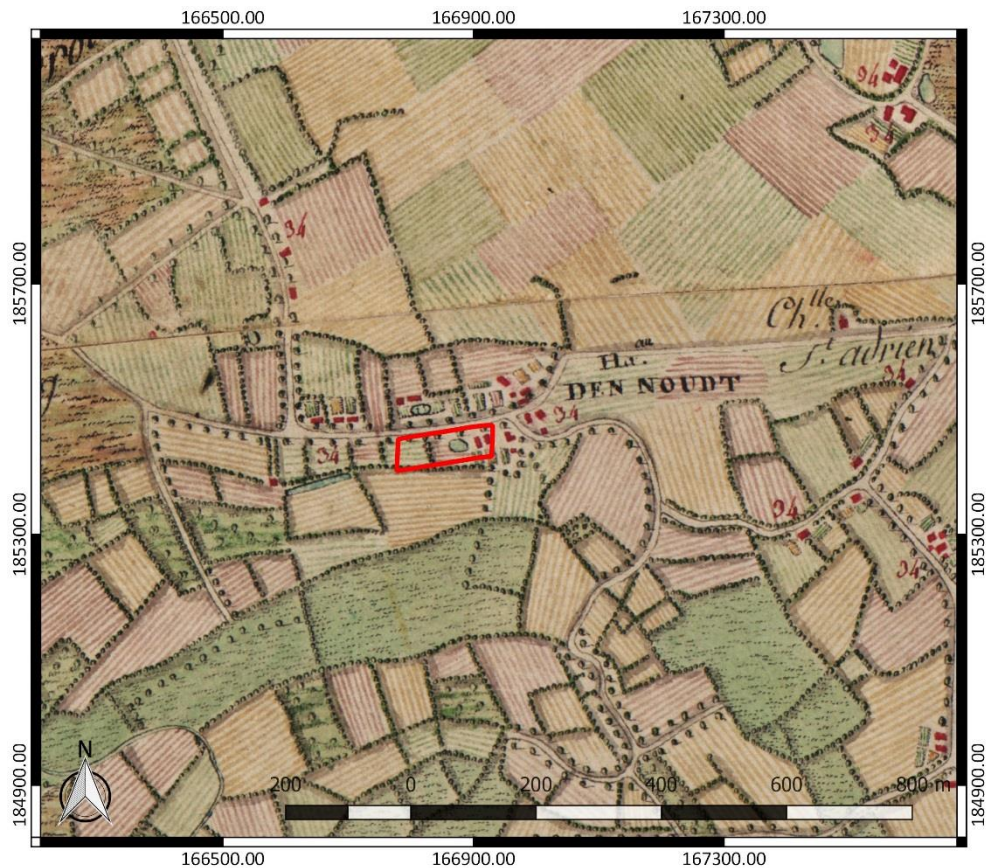
De gemeente Haacht ontstond langs een oude verbindingsweg tussen Leuven en Lier. Enkele silexvondsten uit de regio wijzen reeds op menselijke activiteit tijdens de steentijd. Uit pollenanalyse blijkt dat er reeds rond 1500 voor Christus op systematische wijze graan werd geteeld ten oosten van de gemeente. Ook tijdens de Gallo-Romeinse periode zijn er aanwijzingen van bewoning. Er was een Romeinse nederzetting rond Tildonk en rond Haacht zelf zijn verschillende potscherven aangetroffen. De naam is afgeleid van “Hacht” en werd voor het eerst gebruikt in een document rond 1150. Het bestuur van de gemeente werd vanaf de middeleeuwen uitgeoefend door de ridders van Rotselaar. In de 16de eeuw kwam de macht in handen van de hertogen van Croy en rond de Franse Revolutie verhuisde de macht naar de hertogen van Arenberg.⁶

Figuur 13: Villaretkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Op de Villaretkaart, genoemd naar Jean Villaret, ingenieur-geograaf bij het Franse hof en één van de makers (1745-1748), bevindt het onderzoeksgebied zich op en ten zuiden van een reeds bestaande weg. Deze komt overeen met Beverdijk. Dat het terrein deels op de weg ligt, is te wijten aan een kleine afwijking in het georefereren van de kaart. Het gebied is onbebouwd en in gebruik als grasland en als akkerland. Er lijkt ook een vijver gesitueerd op het terrein en ten zuiden ervan een waterloop. Mogelijk gaat het om de Beverdijkbeek. Aan de overzijde van de straat is bebouwing aanwezig.

⁶ <https://www.haacht.be/korte-geschiedenis> (geraadpleegd op 15/06/2017).

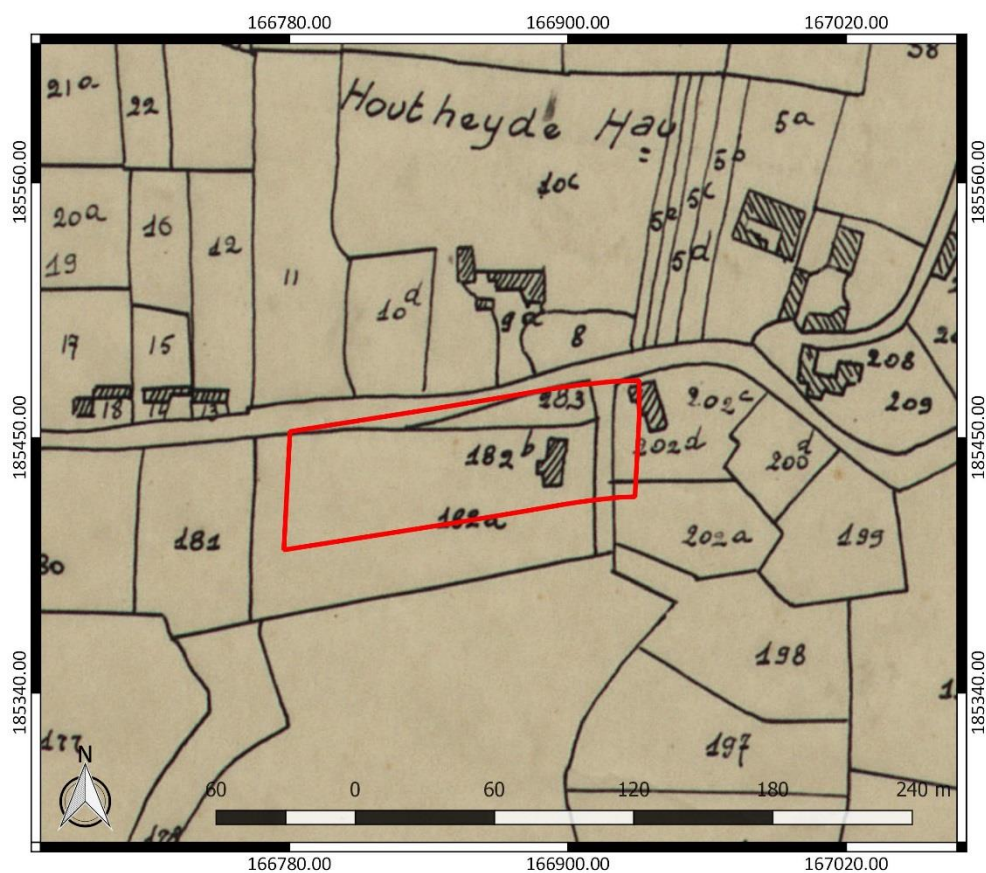
Figuur 14: Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

De Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), toont dat het onderzoeksgebied in gebruik is als akkerland. In het oosten zijn een vijver en twee gebouwen te bemerken. Het terrein bevindt zich centraal tussen de dorpskernen van Haacht en Boortmeerbeek, nabij Den Houdt. Ten westen is een korte waterloop op te merken, ter hoogte van de huidige Beverdijkbeek.

Op de Atlas der Buurtwegen (1841) is geen bebouwing meer te zien binnen het onderzoeksgebied. De percelering lijkt al sterk op de huidige percelering (Figuur 15), die vandaag de dag echter nog iets meer versnipperd is. In het noorden maakte de straat Beverdijk een lichte knik, ter hoogte van het onderzoeksgebied. Een deel van de oude straat liep effectief binnen het onderzoeksgebied. Later werd de straat recht getrokken. Het restant van het vroegere verloop van de straat is nog te zien in de huidige percellering (Figuur 1). De zuidelijke perceelsgrens loopt gelijk met de huidige Beverdijkbeek, die ook op deze kaart aangeduid is. De Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van Popp (1842-1879) geeft aan dat er zich in het oosten van het terrein een gebouw bevindt. Dit ligt op dezelfde locatie als het gebouw op de Ferrariskaart en komt overeen met het huidige hoofdgebouw.

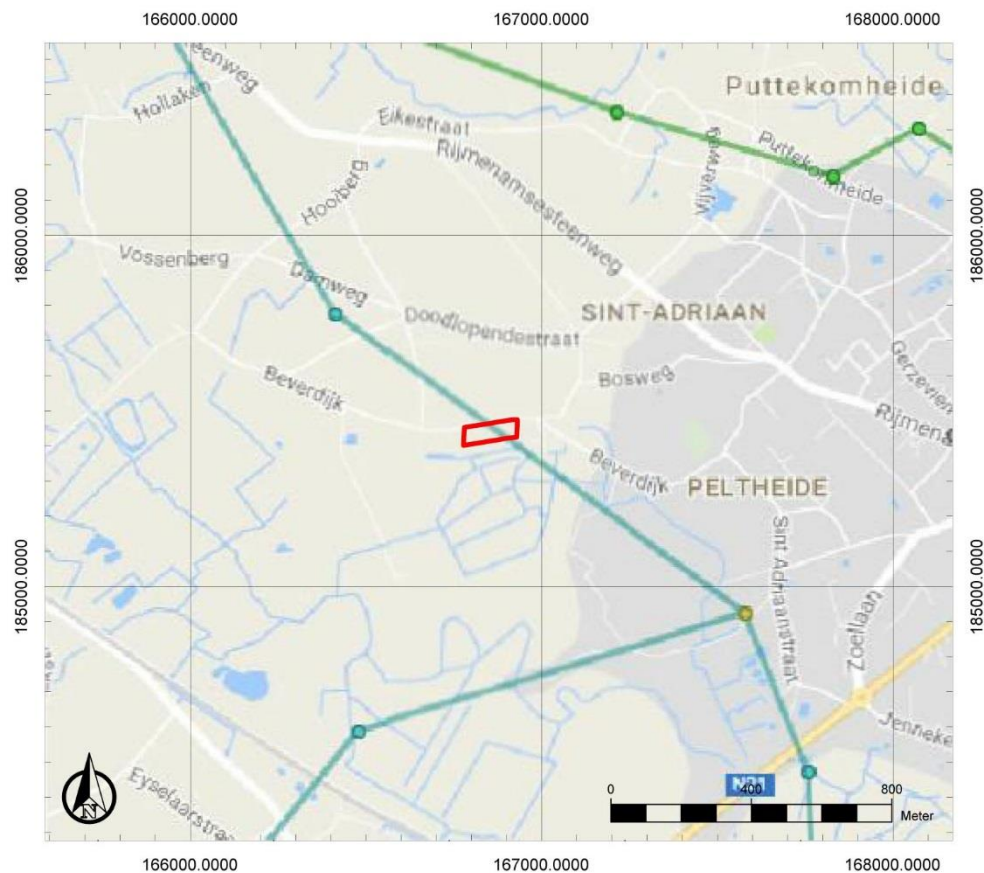

Figuur 15: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Figuur 16: Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van Popp met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

In de beginfase van de Eerste Wereldoorlog was Haacht tot tweemaal toe het toneel van gevechten, bij twee Belgische uitvallen uit de vesting van Antwerpen. Een eerste uitval vond plaats op 25 en 26 augustus 1914. De bedoeling van de uitval was de Duitse doortocht te vertragen. Als gevolg van deze uitval werden in Haacht verschillende huizen platgebrand en een tiental burgers vermoord. De tweede Belgische uitval tussen 9 en 13 september 1914 en deels uitgevochten in Haacht, kadert in zware gevechten tussen de geallieerden en de Duitse troepen aan de Marne. De Duitse terugtocht op de Aisne duurde van 9 tot 12 september. Hierop begon de slag aan de Aisne, die tot 20 september aansleepte.⁷ Bij het begin van de Tweede Wereldoorlog werd door de regio de KW-linie aangelegd als verdediging. Een lijn van het telefoonnet blijkt schuin over het onderzoeksgebied te lopen (Figuur 17).⁸

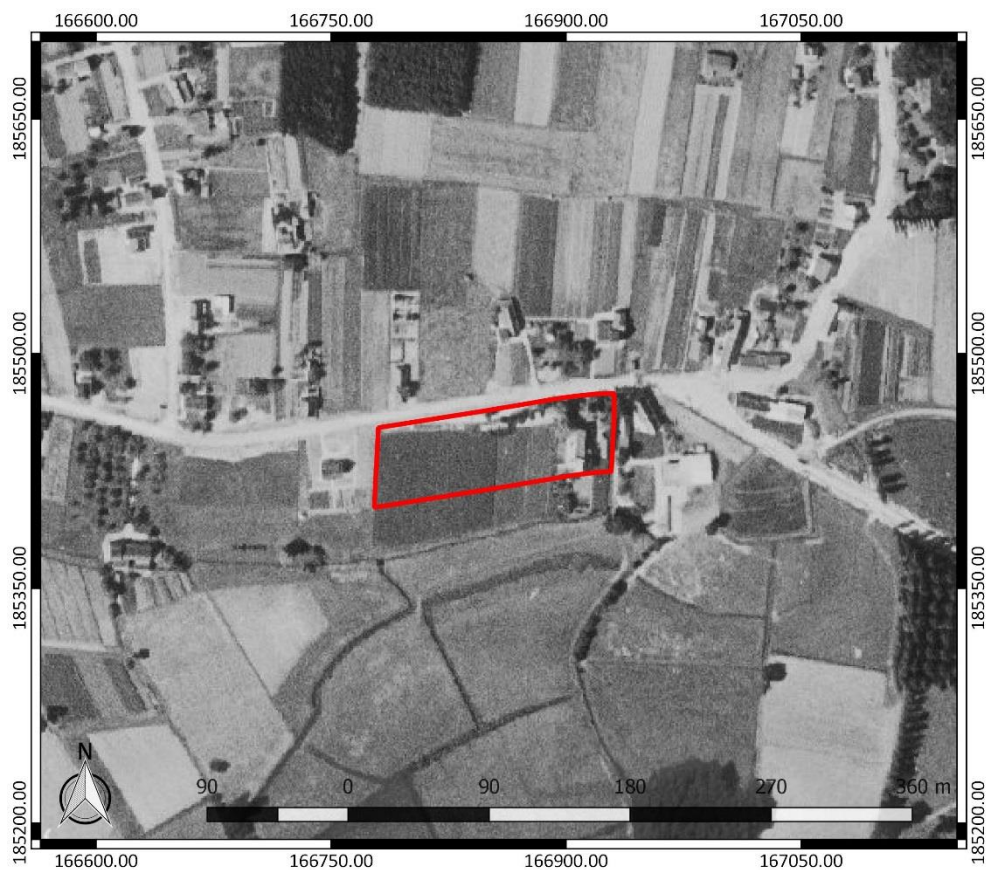

Figuur 17: KW-linie met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.kwlinie.be/databank)

Een luchtfoto uit 1971 (Figuur 18) toont opnieuw bebouwing in het oosten van het terrein. De rest van het terrein is in gebruik als grasland of als akkerland. Op een luchtfoto uit 1979-1990 (Figuur 19) is een gelijkaardig beeld te zien. Deze foto verschilt verder niet met de vorige en huidige toestand. Wel is de straat Beverdijk nu duidelijk recht getrokken. Het beeld is vergelijkbaar met wat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 4).

⁷ Claesen *et al.* 2016, 25-26

⁸ <http://www.kwlinie.be/>

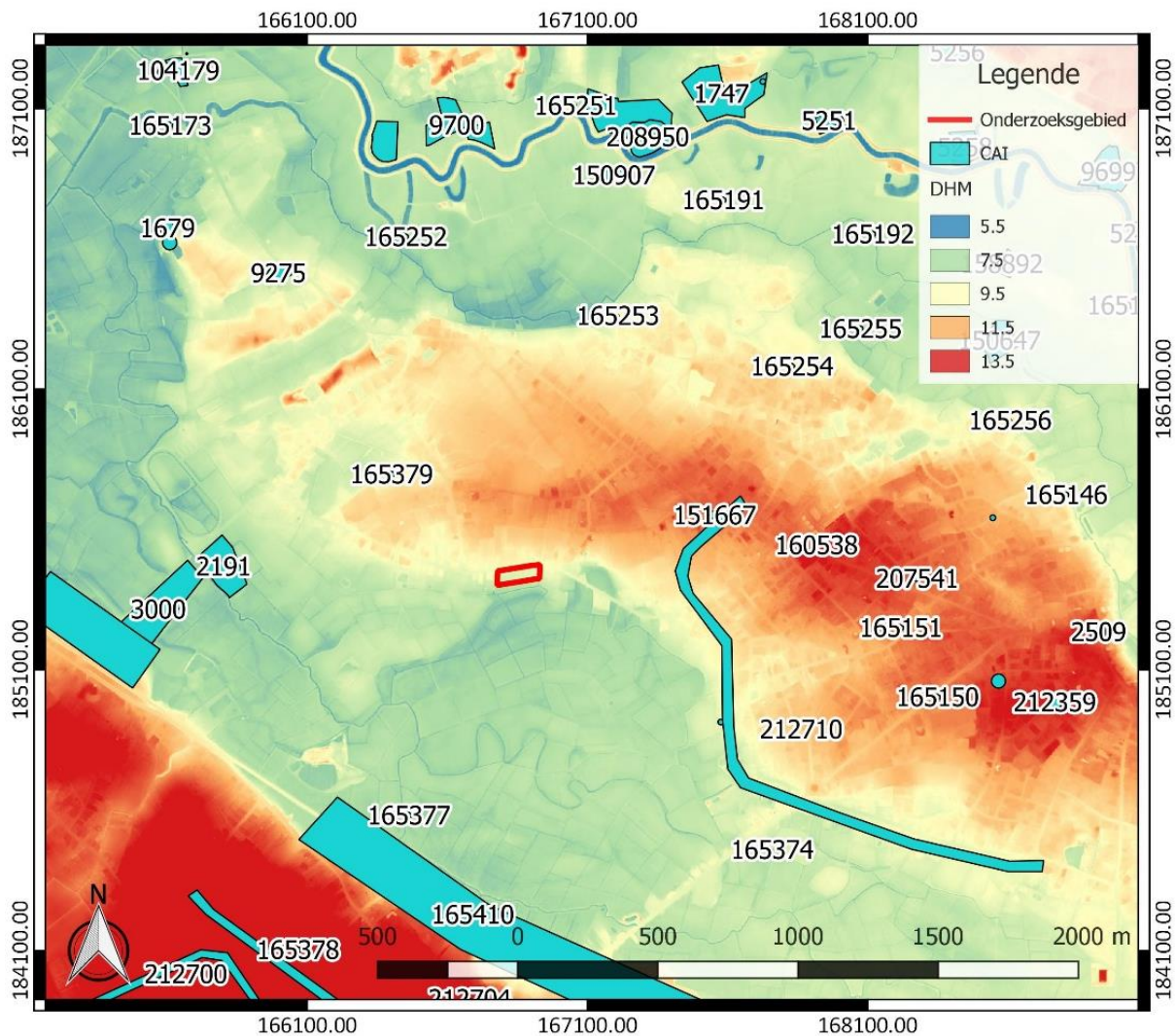
Figuur 18: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Figuur 19: Luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) vermeldt een aantal locaties in de omgeving van het onderzoeksgebied waar archeologische resten gekend zijn (Figuur 20). De in de nabijheid gelegen archeologische waarden en de locaties gesitueerd ter hoogte van een gelijkaardige landschappelijke situatie worden besproken. Ze zijn het relevantste om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten. De locatie met een vondstenconcentratie uit verschillende periodes, worden eerst behandeld.

Figuur 20: Overzichtskartaal Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (<https://geo.onroerenderfgoed.be/>), weergegeven op het DHM

De grootste vondstenconcentratie in de omgeving op een gelijkaardige landschappelijke situatie werd gevonden bij Hollaken II (CAI ID 1679) ten noordwesten van het onderzoeksgebied. Hier werden vondsten aangetroffen uit verschillende periodes. Uit de steentijd wordt er melding gemaakt van een silexafslag. Er werden ook heel wat vondsten uit de late ijzertijd gevonden in een zwarte, harde humushoudende zandlaag. Verder werden er nog Romeinse dakpannen en vroegmiddeleeuws aardewerk vastgesteld.⁹

⁹ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 1679, Hollaken II (geraadpleegd op 15 juni 2017).

Een ander restant in de regio uit de middeleeuwen is de Pelshoeve (CAI ID 9275), een verder onbepaalde alleenstaande hoeve ten noordwesten van het onderzoeksgebied.¹⁰ Andere archeologische waarden op dezelfde landschappelijke ligging zijn bunkers van de KW-linie. Deze linie werd in 1939 dwars door België aangelegd als extra verdedigingslijn.¹¹ Het Bruggehooft Haacht (CAI ID 212710) en bunker H 1 (CAI 165191) maakten deel uit van de verdediging eerste lijn.¹² Daarnaast was er een tweede verdedigingslijn ten noorden en noordoosten met volgende bunkers: bunker P 35 (CAI 165252), P 36 (CAI 165253), P 37 (CAI ID 165254), P38 (CAI ID 165255) en P 39 (CAI ID 165256).¹³ Verder deden enkele bunkers dienst als connectiekamer, zoals bunker VA 37 (CAI ID 165374) en bunker VA 35 (CAI ID 165379). Bunker Ha 1 was een antitankcentrum (CAI ID 165146).¹⁴

In de buurt van het onderzoeksgebied zijn er ook verschillende archeologische resten die zich op een andere landschappelijke ligging bevinden. De belangrijkste daarvan worden ook kort vermeld. Ten oosten van het terrein (CAI ID 160538) werd een afgelijnde kuil gevonden met zes fragmenten handgevormd aardewerk uit de bronstijd. Er werd ook een Romeinse scherf aangetroffen.¹⁵ Uit de late middeleeuwen stammen de Sint-Rimugiuskerk (CAI ID 2509) en het Hof ter Meerbeek, een omwald hooghof-neerhofcomplex (CAI ID 3000).¹⁶ Ten westen bevindt zich een kasteel met walgracht, dat minstens uit de 16de eeuw en mogelijk nog vroeger dateert (CAI ID 2191).¹⁷ Daarnaast zijn er nog enkele legerfaciliteiten, zoals het militair kampement van maarschalk Maurice de Saxe (CAI ID 165410) ten zuiden en verschillende andere bunkers uit de KW-linie.¹⁸

2.4.4 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?

Het terrein kent een gunstige landschappelijke ligging en heeft daardoor een hoog archeologisch potentieel voor menselijke activiteiten in het verleden. Landschappelijk is het onderzoeksgebied te situeren op een interfluvium aan de noordelijke rand van een beekvallei, op korte afstand van de Beverdijkbeek in het zuiden. Het onderzoeksgebied is daarmee te situeren in een gradiëntzone, op de overgang van hoger gelegen drogere gronden naar lager gelegen nattere gronden.

¹⁰ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 9275, Pelshoeve (geraadpleegd op 15 juni 2017).

¹¹ <http://www.kwlinie.be/geschiedenis> (geraadpleegd op 15 juni 2017).

¹² Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 165191, Bunker H 1 (geraadpleegd op 15 juni 2017); Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 212710, Bruggehooft Haacht (geraadpleegd op 15 juni 2017).

¹³ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 165252, Bunker P 35 (geraadpleegd op 15 juni 2017); Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 165253, Bunker P 36 (geraadpleegd op 15 juni 2017); Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 165254, Bunker P 37 (geraadpleegd op 15 juni 2017); Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 165255, Bunker P 38 (geraadpleegd op 15 juni 2017); Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 165256, Bunker P 39 (geraadpleegd op 15 juni 2017).

¹⁴ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 165374, Bunker VA 37 (geraadpleegd op 15 juni 2017); Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 165379, Bunker VA 35 (geraadpleegd op 15 juni 2017); Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 165146, Bunker Ha 1 (geraadpleegd op 15 juni 2017).

¹⁵ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 160538, Gerzevlen (geraadpleegd op 15 juni 2017).

¹⁶ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 2509, Sint-Rimugiuskerk (geraadpleegd op 15 juni 2017); Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 3000, Hof te Meerbeek (geraadpleegd op 15 juni 2017).

¹⁷ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 2191, Schonenberghoeve (geraadpleegd op 15 juni 2017).

¹⁸ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 165173, bunker Ry 7 (geraadpleegd op 15 juni 2017); Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 165377, bunker VC 27 (geraadpleegd op 15 juni 2017); Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 165410, kampement van Maarschalk Maurice de Saxe (geraadpleegd op 15 juni 2017).

De gekende archeologische waarden in de omgeving bieden een goede basis om het archeologisch potentieel van de onderzochte zone in te schatten. In de omgeving zijn archeologische waarden vastgesteld vanaf de steentijd tot de Tweede Wereldoorlog. Uit de vroegste periodes tot en met de Romeinse tijd betreft het voornamelijk losse materiële resten. Uit de middeleeuwen zijn er ook gebouwen bekend in de omgeving. Sporen uit de vorige eeuw bestaan uit verdedigingselementen. Resten van een telefoonlijn van de KW-linie uit de Tweede Wereldoorlog zijn mogelijk aanwezig op het terrein.

We kunnen aan de hand van de omringende archeologische waarden besluiten dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent voor vondsten uit de steentijd tot de middeleeuwen. Met betrekking tot het archeologisch potentieel voor de nieuwe en de nieuwste tijd zijn historische kaarten en luchtfoto's relevanter. Ze komen aan bod in de volgende onderzoeksvraag.

Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

Historische kaarten en luchtfoto's geven aan dat een deel van het terrein minstens vanaf de 18de eeuw tot heden steeds in gebruik is geweest als akkerland en grasland. In het oosten van het terrein is er sprake van historische bebouwing. Twee 18de-eeuwse kaarten lijken ook een vijver weer te geven binnen het onderzoeksgebied. Op jongere kaarten is hiervan niets meer terug te vinden en ook het digitaal hoogtemodel geeft op deze plaats geen depressie aan op het terrein. De gebruiksevolutie van het terrein geeft aan dat er geen grootschalige verstoringen te verwachten zijn. We verwachten bijgevolg een goed bewaard bodemarchief, ook omwille van de aanduiding van een dikke antropogene humus A horizont in het noordelijke deel op de bodemkaart. Dit wijst opnieuw op een lang gebruik van het terrein als akkerland. Door de lange geschiedenis van landbouwactiviteiten is het potentieel op een goed bewaarde steentijd artefactensite mogelijk gereduceerd.

Wat is de impact van de geplande werken?

Binnen het volledige onderzoeksgebied worden werken gepland. De voornaamste werken omvatten de bouw van woningen en de aanleg van wegenis. Van verschillende bodemingrepen ligt de precieze verstoringsdieptes nog niet vast. Ook dient in acht genomen te worden dat de geplande werken compactie van de bodem zullen veroorzaken buiten de zones waar de eigenlijke werken voorzien worden. Dit doet besluiten dat binnen het volledige onderzoeksgebied het bodemarchief bedreigd is.

2.4.5 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent. Deze inschatting is gebaseerd op de gunstige landschappelijk ligging van het terrein op de noordelijke rand van een beekvallei. In de omgeving zijn verschillende archeologische waarden gekend uit de steentijd, de ijzertijd, de Romeinse periode en de middeleeuwen. Op basis van historische kaarten, luchtfoto's en de bodemkaart verwachten we dat het terrein reeds lang in gebruik was als akkerland en grasland. Daardoor zijn geen grootschalige verstoringen te verwachten op het terrein. Aan de andere kant hebben landbouwactiviteiten er mogelijk voor gezorgd dat eventueel aanwezige steentijd artefactensites opgenomen zijn in de ploeglaag. Historische kaarten geven aan dat resten van historische bebouwing mogelijk aanwezig zijn in het oosten van het onderzoeksgebied, dat vandaag de dag nog bebouwd is. Ook resten van een telefoonlijn van de KW-linie uit de Tweede Wereldoorlog zijn mogelijk aanwezig op het terrein.

Omwille van het archeologisch potentieel van het terrein is bijkomend archeologisch vooronderzoek aangewezen. Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Veldkartering is niet mogelijk, omdat het terrein momenteel begroeid is met gras. Landschappelijk booronderzoek is wel relevant om de bewaringstoestand van de bodem en het potentieel op steentijd artefactensites in te schatten. Het terrein kent namelijk potentieel voor steentijd artefactensites op basis van de

landschappelijke ligging, maar landbouwactiviteiten hebben mogelijk de resten van oudere bodems opgenomen in de ploeglaag. Dit moet nagegaan worden aan de hand van een landschappelijk booronderzoek. Afhankelijk van het potentieel op steentijd artefactensites dat daaruit blijkt, is mogelijk nog bijkomend verkennend en waarderend booronderzoek nodig. Tot slot dient ook een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden om na te gaan of binnen het onderzoeksgebied relevante archeologische sporen aanwezig zijn en wat hun bewaringstoestand is. Deze onderzoekstechniek biedt daarvoor voldoende ruimtelijk inzicht en is geschikt omdat een site zonder complexe verticale stratigrafie verwacht wordt.

3 Samenvatting

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent. Deze inschatting is gebaseerd op de gunstige landschappelijke ligging van het terrein in een gradiëntzone, aan de rand van een beekvallei. De bodem varieert van nattere naar drogere gronden. De aanwezigheid van een dikke antropogene humus A horizont in het noordelijk deel wijst er op dat het terrein reeds lang in gebruik is als akkerland. Aan de hand van het bureauonderzoek worden geen grootschalige verstoringen van het bodemarchief verwacht. De archeologische waarden in de omgeving wijzen op archeologisch potentieel vanaf de steentijd tot de middeleeuwen. Ook resten van een telefoonlijn van de KW-linie uit de Tweede Wereldoorlog zijn mogelijk aanwezig op het terrein. Een evaluatie van de geplande bodemingrepen geeft aan dat het volledige bodemarchief binnen het onderzoeksgebied bedreigd is. Op basis van het bureauonderzoek blijkt dat het terrein archeologisch potentieel kent. Daarom is bijkomend archeologisch onderzoek aangewezen.

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

Bogemans, F./M. Van Molle, 2007: *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 24 Aarschot*, Brussel.

Claesen, J./B. Van Genechten/G. Verbeelen/A. Devroe, 2016: Archeologienota Haacht – Zoellaan, (*Archebo-rapport* 2016/003), Kortenaak.

4.2 Websites

Centrale Archeologische Inventaris (2017)
<https://cai.onroerenderfgoed.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2017)
<http://dov.vlaanderen.be>

Een stukje geschiedenis (2017)
<http://www.kwlinie.be/geschiedenis>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2017)
<https://geo.onroerenderfgoed.be/>

Geopunt Vlaanderen (2017)
<http://www.geopunt.be/>

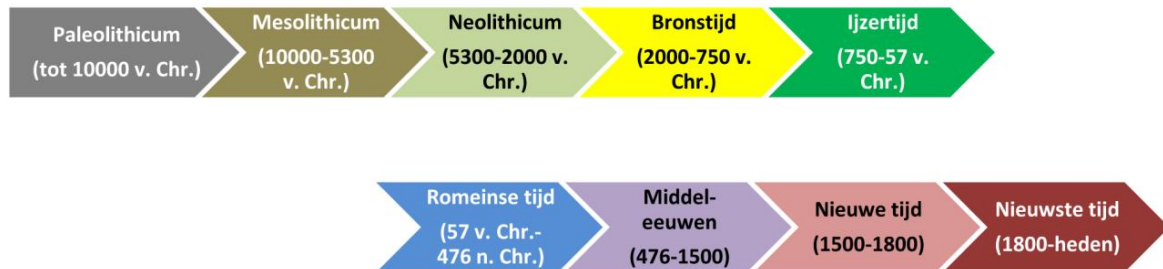
Inventaris Onroerend Erfgoed (2017)
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be>

Korte geschiedenis Haacht (2017)
<https://www.haacht.be/korte-geschiedenis>

KW-linie (2017)
<http://www.kwlinie.be/>

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

5.2 Plannenlijst

Plannenlijst bureauonderzoek: projectcode 2017F92

Plan-nummer	Type	Onderwerp	Aanmaak-schaal	Aanmaak-wijze	Datum
1	Kadasterplan	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	08/06/2017
2	Topografische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	08/06/2017
3	Bouwplan	Ontwerpplan	1:1	Digitaal	08/06/2017
4	Hoogtemodel	Digitaal hoogtemodel terrein en omgeving	1:1	Digitaal	08/06/2017
5	Hydrografische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	08/06/2017
6	Doorsnede	Terreinverloop	1:1	Digitaal	08/06/2017
7	Tertiaire geologische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	08/06/2017
8	Quartairegeologische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	08/06/2017
9	Bodemkaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	08/06/2017
10	Bodemgebruikskaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	08/06/2017
11	Historische kaart	Villaretkaart			08/06/2017
12	Historische kaart	Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden	1:1	Digitaal	08/06/2017
13	Historische kaart	Atlas der Buurtwegen	1:1	Digitaal	08/06/2017
14	Historische kaart	Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van Popp	1:1	Digitaal	15/06/2017
15	Overzichtskaart	KW-linie	1:1	Digitaal	30/06/2017
16	CAI-kaart	CAI vondstlocaties	1:1	Digitaal	08/06/2017

5.3 Fotolijst

Fotolijst bureauonderzoek: projectcode 2017F92

ID	Type	Onderwerp	Vervaardiging	Datum
F1	Luchtfoto	Toestand terrein 2016	Digitaal	08/06/2017
F2	Luchtfoto	Toestand terrein 1971	Digitaal	08/06/2017
F3	Luchtfoto	Toestand terrein 1979-1990	Digitaal	08/06/2017